

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

„Школски Лист“ излази једанпут у месецу. Претплата је за целу годину 1 ф. 50 новчића, а за Србију 4 динара. Учитељи са малом платом, као и богослови и приправници, добијају лист у пола цене. Дописи и предплата шаљу се: Уредништву „Школског Листа“ у Сомбор.

Бр. 5.

У Сомбору, 10. Маја 1886.

Год. XVIII.

ШТА ЈЕ ЗАДАТАК УЧИТЕЉА У ОПШТЕ?

— За награду. —

Општина, народ и човечанство само ће онда праву корист имати од школе, ако учитељ љуби школку младеж, своју цркву, свој народ и човечанство. Само чиста љубав према школи, народу и човечанству кадра је да одушеви учитеља, да што прилежније дела у корист њихову. „Ко не воли децу, школу, цркву, народ, ни човечанство, тај нека ни пошто не буде учитељ, јер ће се кад тад морати кајати“.

Љубав према школи и учитељским дужностима, уз то темељно и опширно образовање и ваљано васпитање учини ће учитеља способним, да своје дужности како у школи, тако и ван ове с најбољим успехом врши. Поред љубави дакле према позиву свом први је задатак учитељев да буде добро васпитан и образован човек; њему ваља што марљивије радити на своме самообразовању; ваља му што више читати и учити. Ни један свршен приправник не треба да се задовољи стеченом науком у приправничком заводу. То је тек основ, темељ, на коме ваља неуморним трудом да се дигне умна и душевна зграда; то је малена карика у ланцу васпитања и образовања, које треба да има сваки учитељ, ако је заиста рад да својим радом школи, народу и човечанству користи. Нека дакле што више жртвује на куповање добрих, а особито педагошких и религиозно-моралних књига, а у том ће и општина честитог учитеља радо подпомоћи. Пун љубави према позиву свом и за свој позив добро спремљен учитељ стараће се око тога, да му школа има сва нужна средства за васпитавање и настављање, да му деца што уредније школу похађају, да се за сваку практичну радњу у школи добро спреми, да свагда с одушевљењем у школи ради, да деци школској вазда буде добар и благ отац. Он ће у сва-

кој прилици старати се, да деца и народу за углед служи, и особито ће с вољом и одушевљењем настављати своје ученике у науци вере и морала, и васпитаваће их религиозно-морално, и привикавати полазећу цркве и учествовању у читању и појању на недељном и празничном богослужењу; предходећи им и сам добрим примером и вршећи своје дужности у цркви радо и свесрдно на духовно сазидање и задовољење народа.

Овако радећи у школи стећи ће љубави и поштовања у својих ученика, а преко ових и у родитеља им. Стече ли љубави и поштовања у родитеља дечијих, лако ће моћи извршити задатак свој и ван школе, јер ће му свака паметна реч и поука поштована и радо примљена бити.

Радећи ван школе, у народу, не треба добро ватпитан и образован учитељ никад да се устеже, да у свако згодно доба саопшти своје мисли о овоме или ономе предмету и догађају. Та учитељ је у својој општини од најпрвих, на кога ће родитељи у разним приликама да се обрате питајући за савет и обавештај. Прва му је дужност ван школе, да с родитељима дечијима у најлепшој љубави живи, да им савета никад не ускрати. За овај посао има народни учитељ највише прилике, јер он је тако рећи сваки дан у средини свога народа. Истина да у таким приликама најће учитељ кад год и на противности, али, ако је уверен, да је добро и спасоносно оно, што хоће народу да саопшти, нека то слободно учини, али мирним и озбиљним тоном и опрезним начином, а са учтивошћу и смерношћу.

Нека учитељ никад не заборави, да њему другачији тон и не приличи. Таким понашањем најбоље ће показати учитељ колико морално вреди. Тако радећи моћи ће учитељ многу лену установу (као: читаоницу, певачко друштво и друге) у општини да успостави, тако радећи искорениће многе штетне обичаје и гадне навике. Но, ако је учитељ рад да успешно поради у народу свом на материјалном бољитку, који је основ сваком другом напретку, то пре свега ваља да је сам вредан радиша, штедљив и умерен човек; ако је рад, да зле обичаје и навике, неваљалство и неморалност из народа искорењује, а добре обичаје и морал да уводи и сеје, онда ваља прво самога себе добро да испита, да ли је он сам онакав, каквим мисли другог да учини. Говори ли н. пр. против љењости и нерада, а сам је лењ и нерадин; против разкоша и расипања, а сам расипа; против пијанства, а сам је у том огрезао; против других гад-

них обичаја, а сам их подхрањује и подржава: онда његов рад не вреди ништа; он је сáм онда „гнојавна рапа“ на народњем телу, он је сам онда црв, који подгриза корен народнога опстанка. Такав човек боље да је био свашта пр е, само не на родни учитељ.

Поред дакле савеснога вршења свију својих дужности у школи и у цркви, ваља да је учитељ и строго моралан, скроз и скроз поштен човек; — човек, против чијег владања у опште нико ништа с правом рећи не може.

У свему дакле треба да је учитељ узор моралног и побожног, поштеног, уредног, тачног и вредног човека, а никад узор немарног, неуредног и непоштеног човека.

Љубав према свом позиву, добра спрема за своју струку, прилежно делање у школи и ван ње, у народу, строго морално владање свугде и на сваком месту, поштивање своје св. цркве и њених установа и уважавање сваког и свачег, што је поштовања достојно, — јесу у кратко изложене дужности и задатци народнога учитеља.

Само са таким учитељима биће народ и човечанство сретно, само такви учитељи наћи ће среће у раду и у животу своме.

КОЈЕ СУ МАНЕ ДОМАЋЕГ ВАСПИТАЊА?

— Педагошка расправа. —

(За награду.)

(Свршетак.)

Многе се матере туже, да дете из пркоса плаче, и све се на свету употребљује, само да се дрека утиша. Вешт посматралац одмах ће приметити, да свако дете има „тежње“ за неким стварима, коју кад дете добије, доводи га у изванредну радост и усхићење; мати и забавиља радују се, што су тако сретне биле, те могоше изнаћи жељену ствар. „Подај му, што год иште, само нека ћути“ вели многа мати, кад дете за нечим плаче. Ради мира у кући све и сва ће се учинити. Често пута хоће мати да нешто утаји од детета, или да му забрани нешто чинити, што му је пре било слободно, — али то сад већ не иде, јер дете се тако држи стално своје намере и непопушта дотле, док уз непријатну дреку опет не изврши оно, што хоће. Наравно, да што год дете више задобива овакових победа, да у толико већма постаје упорније и јогунастије.

Ова трвдокорност и самовоља дечија у много прилика срамоте себе и своје родитеље.

Ова прекомерна напуштеност веома је штетна и за родитеље и децу; али, ако се она сабије међу њене границе, онда је баш благодетна. Дете треба пустити, да се развија телесно и душевно, да временом савршен човек постати може, који ће у животу многим незгодама одолети моћи, а то могу учинити само људи снажне воље, чистог карактера и тврде самосталности; које ништа обманути неће моћи: ни мамљиви глас преваре, ни варљиви глас добитка, ни плашња од посла и страха.

Самосталност уздиже човека. Нема горе од човека несамосталног, који се као оно слаба шибљика за сваким поветарцем повија.

Али да се та дечија самосталност не би изопачила у самовољство и јогунлук, морају родитељи вољу дечију обуздати, не дати им да забрањено чине, а тиме се приморавају деца, да се са поверењем подвргавају вољи својих родитеља.

Особито нека се родитељи чувају, да не попуштају детету на вољу онда, кад хоће да је испуни у присуству страног човека, јер ако то само једаред задобије, други ће пут још безобразније бити, само да му се воља испуни.

Много ће боље бити, да у такој прилици родитељи осрамоте децу, него ова њих. Нека знају матере, да снажна воља све може учинити, а нека имају на уму и ону педагошку изреку: „врлина је дуга навика.“

Из ових се речи могло видети, да је дечија дрека она тачка, око које се све врти. У дечијој одаји мора бити тишина пошто по то. Да би се дете заћуткало, дају му се многобројне играчке. У такој прилици сваког часа баца дете једну играчку, а зграби другу; представе се у дечијој глави брзо једна за другом образују, те тиме се удара темељ расејаности, која је веома штетна по човека.

Сви људи имају једну општу цел пред очима, за којом теже, а та је, да живе у срећи и благостању. Представа о срећи и благостању није код свију људи једнака. Тако је један тражи у богатству, други у телесном уживању, трећи у слави, четврти у науци, па и онај најгори измет људски тражи у нечем својој срећи.

Али сваки, који тражи блаженства у таквим стварима, што спадају ван његовог круга, вара се. У души а не у спо-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА
www.вашњем свету треба тражити право блаженство. Али се на жалост још код мале деце одузима могућност, да у души својој траже себи блаженства. Само људи с малим задовољни, који у радости других налазе своју радост, могу се назвати сретним.

Но како да буде таки човек од оног детета, које је у изобиљу одрасло, па усљед тога постало облапорно и грамзиво, те није задовољно с оним што има, него тражи још више. Све, што је туђе, допада му се и за тим тежи.

Српске матере! Навикавајте своју децу, да с малим буду задовољна. Тим ће те им дати таково благо, које им нико одузети неће моћи, само ако је постала својина њихове душе.

Општа мана је домаћег васпитања размаженост. Многе матере смеше се на распуштеност своје деце, мислећи, да ће кад једном постану људи њима овладати друга природа.

Највише се деце размазило прекомерним хвалисањем.

Размажена су деца још и лукава, она умеју да се претварају; услужна су, док не постигну цел своју. Но ако им жеља наиђе на одпор, или ако захтевате од њих неку озбиљну радњу да изврше, постају одмах зловољна и пркосије.

Њихова је љубазност привидна, која траје само дотле, док траже нешто од нас.

После неколико година обично нестаје тога прикривеног сјаја, и из оног учтивог детета постаје покварена душа.

И раскош, што се тера на деци, мора да се узме у ману домаћег васпитања, јер то их најпре поквари. Раскош доводи децу да постану горда.

Снагом, љубављу и руковођењем дају се те мане све, ако не сасвим излечити, а оно бар знатно умалити.

Снага нам је у толико нужднија, да смо у стању саломити у детету гордост.

Мора се осудити поступак оних родитеља, који воде своју децу да учествују у плесу, концертима, позоришним представама и другим јавним забавама.

Наше угледније породице често хоће из своје деце много да начине.

Многи праве од своје деце тако зване: „стармале“, а така деца и као људи немају баш велику вредност.

Особито се полаже много труда на изучавање страних језика, а то увек више шкоди, него што користи.

Још грђа мана у нашем домаћем васпитању је ђудљивост спреам деце од стране родитеља. Редко ће те наћи васпитача, којим не влада ђудљивост.

Чему да се научи дете од родитеља, кад га зато, што се сáмо случајно озледило још и телесно каштигују. Шта то да значи, кад за погрешке, које су деца учинила и које не заслужују ни озбиљне пажње, казнимо их, а сутра се ни на много већу погрешку и не осврћемо.

Данас смо зловољни и нерасположени, забрањујемо чинити и оно, што није ни најмање по децу опасно. Други пут опет допуштамо им да раде баш оно, што не би требало. Данас се и сувише с њима играмо, а други пут их немилостиво од себе отурујемо.

Оваки неразборити поступци кваре одношај, који треба да влада између родитеља и деце, и љубав, која их везује, често хоће да попусти.

Ти неупутни родитељски поступци доводе децу да матер и оца по највише сматрају „за непријатеље.“

У место што казнимо децу за сваку, па често и незнатну погрешку, и тиме их од нас отуђујемо, јогунлуку и тврдоглавству навикавамо; зар не би боље било да смо им добри пријатељи и саветници, чувајући их од казне, коју ће већ и од природе добити. Овде ће то најбоље разјаснити пример, како треба то да се чини. „Дете хоће да се игра, палећи комадиће папира на свећи, те да их мотри како горе. Напрасита и неразумна ће мати одмах то да му забрани, а много пре да га казни, бзјећи се, да ће се озледити. Разумна ће мати то другчије чинити. Она ће у својој памети пресудити, да ако ту игру забрани детету, тиме ће му одузети начин, да стече себи знања и искуства. Ако га сад очува, да се од пламена не опече, тиме је врло мало користила детету, јер дете неће знати својство пламена, те ће у другој прилици пасти у много већу несрећу. С тога ће много боље учинити, ако рекне овако детету: „Бојиш се, да ћеш се озледити, ако будеш то чинио.“ Са свим је вероватно, да дете неће послушати савет своје матере, него да ће и даље палити папириће, док се не опече. Последица ће тога бити та, да ће дете стећи искуства, даље ће се уверити, да одобравање и неодобравање материно смера једино на његово добро, а тиме ће се осведочити о њезиној доброты и ста-

рађу, па ће се поверити њезином суду и њезиној бризи, и нај-
после оно ће имати разлога да ју љуби.“ *)

Осведочена је истива: да суровост рађа опет суровост, а доброта доброту. Деца, с којом се поступа без саучешћа, остаће без саучешћа. Локе вели: „Велика строгост и казне чине у васпитању мало добра, а много зла, — и мислим, да иначе деца у једнаким приликама, коју су највише казнили, ретко постају најбољи људи.“

Све незгоде могле би се од деце одклонити, многе би се казне могле одбацити, многи би бол био уштеђен, само кад би се у првим годинама с децом разумно поступало. Заиста очине грехе деца кају. У наших родитеља нема никакве размере између казне и учињене погрешке. Нашу децу, како дођу на свет, окружују многа зла.

Да се то одклони, да нам се подмладак разумно васпита, крајње је време, да се наше све образованије матере и све образоване и стручно спремне девојке лате првог васпитања дечијег; нека наше одличније матере не узимају за васпитачице својој деци неразумне и необразоване женске; нека се одреку свију светских, некористних и шкодљивих уживања, и нека не држе за „просто“ бавити се уз своју малу децу, и бити њихове васпитачице. Захвала им зато неће изостати, јер успех ће им наградити њихове труде. Истина, да васпитање захтева много труда и пожртвовања, али ћете се осведочити, да оно обећава срећу како у најближој садашњости, тако и у најудаљенијој будућности. Са Спенсером довикујемо српским родитељима, нека знају: „*Да као што је хрђаво васпитање двоструки бич за оца и дете, добро је васпитање двоструки благослов, благослов за онога, који га врши и за онога, који га прима.*“

О ИЗОБРАЖЕЊУ ДЕЧИЈЕГ СРЦА.

(Свршетак.)

Децу треба опомињати, да из понашања других људи себи користи вуку. Ако смо са њоме у друштву, то треба пазити, шта се у присуству њином говори и ради, и после се треба са њоме о томе разговарати. Деца и младеж обично су пажљивији посматрачи онога, што се у њином присуству збива, него

*) Нисмо могли наћи очигледнији пример него што је овај, кога смо извадили из књиге, која носи наслов: „*Nauk ob izgoju umnom, ćudorednom i tjelesnom,*“ коју је написао славни педагог Херберт Спенсер. Ово дело најтоплије препоручујемо српским мајкама да га себи набаве, и да се њиме при васпитавању своје деце послуже. Писац.

старије особе. Највише раздражавају њу новости. Ту треба деца допустити, да она примјечања, која су при тој прилици учинила, нама саопште, и не треба јој унапред са својима трчати. Испитивати њу, јесу ли говори, које су чула или понашање, које су видила, на њу добар или хрђав утисак учинили. Добре утиске треба у њима утврдити, а хрђаве одклонити, или бар ослабити. Одвраћати њу од погрешака и пренаглења, која су на другима примјетила. Треба јој показати, да су те особе с тим саме себи штете учиниле, и да су задовољство дружевног живота покварили. Треба јој за пример подражавања пред очи изнети оне људе, који се са поштењем, смиреношћу, предосторожношћу и човекољубљем од других разликују, и учити њу, да су они с тим љубав и уважање код других људи стекли. Не треба јој дозволити, да она ближње без милосрђа осуђују. Шта више треба њу привикнути, да оно, што се да извинити, радо извињују, и да онакове говоре и радње, које на разне начине могу тумачити, са боље стране гледе. При томе се мора њој на срце метнути, да погрешке, које су на другима видила, и о којима смо се ми са њоме разговарали непроносе, или се њима ругају, или их изсмевају, него да то само на своју сопствену опомену и корист употребе. С тим ћемо њој дружење са другима људма не само нешкодљиво, него и за корисну школу учинити.

Још је и повесница при томе велика чињеница. Не треба мислити, да је с тим већ све учињено, када дете само множину главнијих или мањих догађаја са свима околностима и последицама утуби, и то опет приповедати зна; они морају из повеснице себе саме и друге људе познати учити, ако смо ради да јој она од користи буде. Деца се и младеж још нису доста у размишљавању упражњавала, зато се морају она упутити да ту корист без туђе помоћи сама потраже и нађу. Треба њу при читању исте често питати, шта она о овом или оном мишлењу и раду суде? Зашто она оне са радошћу и задовољством, а ове са презрењем и ужасом гледају? Питати њу ваља: шта би она сама у овој или оној околности за дужност држала? на што би се одважила? коју би странку заузела? могу ли прилику доброчинства пропустити, а раздрази, рђавоме против стати. Све, што читају и чују, треба на њу управити и на особене околности, у којима се сама налазе, или у којима се у будуће наћи могу. При том се морају поучавати, да свагда на своје срце пазе, скривене наклоности истог открију, па ако су те неуредне и

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

рђаве, одма да их одклоне, јер такове раскоши и неваљалству, а са тим тјелесној и душевној пропасти одводе. На тај ће начин повјесница поука и средство бити да њино срце изобрази и њу за моралне људе учини.

Али ко ту задаћу као неку побочну ствар сматра; ко је рад све са заповедањем и прописима у дјело привести; ко са децом, као са неком машином поступа, коју само треба мало гурнути да иде; ко се нерадо њинима слабостима спушта, да их боље позна; ко данас овако, сутра онако поучава; ко се од прве тешкоће, првог несретног покушаја уплаши, и није доста сталан, да дуже времена са истом верношћу свој посао продужи: — тај наравно да неће ту тешку и важну задаћу никада у дјело привести, — али он несме никад другог, него само себе кривити. Матере могу највише изобраажењу дечијег срца принети, јер њина њежна љубав к деци може све тешкоће, које су с тим скопчане надвладати. Ако се дакле у тој задаћи дужности савесно обављају, то ће се онда оне много заслужније за рад човечији показати, и много више добра за будући нараштај принети него ико други.

Написао:

Младен Борђошки, свештеник.

ПРИРОДОПИСНЕ ЛЕКЦИЈЕ

ЗА СРЕДЊЕ РАЗРЕДЕ НАРОДНИХ ШКОЛА.

Од Симеуна Коњевића.

II.

ГИПС или САДРА.

Учитељ(-ица) показујући ђацима комад гипса пита за име и т. д.

Гипс или садра је разнога облика, на име има га често у врло лепим провидљивим, бистрим, табластим и стубастим кристалима (кристал=*ледци*), који су не ретко срасли у близни или двојке, а налази се и у грубим (неотесаним) масама, које су строја (састава) густог земљастог, влакнастог, љускавог и зрнастог.

Главна боја му је бела или сива, а осим тога имаде га још и боје жућкасте, црвенкасте, мрке и зелене. Бели, густи, најфинији и најчврћи гипс (садра) зове се *алавастар*. — Кристали (ледци) дају се врло лако у једном правцу цепати на танке и витке листиће и на преломнима плочама се *сјаје* као стакло а влакнасти као свила.

У води се гипс тек мало раствара, него је само упија, при

чему се ни најмање топлоте не опажа, но за то се ипак фигуре од гипса морају чувати од влаге; у 400 делова воде раствара се са свим.

У топлоти (у сљед горења) губи гипс провидљивост и воду, коју у себи садржи, побели, листа се и најзад се даје истуцати у бео прах, који се, кад се поново водом полије, опет претвори у исту чврсту масу, као што гипс и пређе беше. Он се жеже истим начином као и креч, па се тада меље.

Гипс се може лако ножем сећи, дакле је крт, т. ј. *тврдоћа* му је слаба или онака иста као и у камените соли.

Кад измеримо једнаке количине гипса и чисте воде, дознаћемо да је количина гипса $2\frac{1}{3}$ пута тежа од воде; у толико је дакле ова од њега лакша.

Гипс се као и кречни камен ломи од ниских брегова, које он често с каменитом сољу и с иловачом спојен, образује а облика је разних као што је већ напред речено; у нечем се он подудару с кречним каменом, а у другом се опет разликује одањ.

Алавастар (бео, једар гипс) употребљава се за свакојаке мале, ситне вештачке израде и украсе, као за судове, чаше, кутије (за дуван и бурмут) и др. — Но највише се употребљава жежен гипс, који, кад се истуца у прах и смеша с водом, чини кашу (тесто, блато) од које се тада извијају разни облици (видови), који за кратко време отврдну; овим начином готове се од гипса разне фигуре, свакојаки кипови, калуни, вештачки мрамор, малтер, уреси к зидовима и таваницама; кад је истуцан као песак, онда златари чисте њиме адићаре; за само грађење (зидање) гипс као камен није добар. — Као креч тако и суров гипс има својство, да неке земље, поља и ливаде плодњима учини и то зато, што он раствара тешке и масне делове земље и гноја (ђубрета) и биљу их приступним чини; на име се употребљава за пловачу и суво земљиште, за ово последње е тога што вуче и влагу из ваздуха; пре гнојидбе ваља га мало сажећи, па кад се самеле, посипа се зими по њивама, на којима расте детелина, лан, грашак, пасуљ, сочиво и др. поврће.

У п и т н а ш е м а т а :

Где се налази садра (гипс)?

Које је боје? Је ли провидљива? Да ли се сјаји?

Како су поједини делићи садре једно на друго сложени?
Колика му је тврдоћа? Како стоји према (у) ватри? Како према (у) води?

Које су особине у жеженог гипса?

Како се праве садрени слевии?

Шта вреди садра у пољоделству?

(Наставиће се.)

РАСПОРЕД ЛЕКЦИЈА

У ДРУГОМ РАЗРЕДУ СРБСКЕ ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

(на основу наставног плана за србске народне учитеље — изданог од вис. срб. народног Школског Савета под б. (18.) Јулија 1878. бр. 34.)

III. Црквено славенско читање и разумевање.

Црквено славенско читање почиње се учити у другом разреду србске народне школе, а успоред са читањем иде и разумевање онога, што се чита. Ручна књига дечија је : „Црквено-словенски Буквар од Дра Ђ. Нагошевића“, у коме се налази и путоказ за упутство у разумевању.— За овај предмет одређено је трипута преко седмице по $\frac{3}{4}$ часа и двапут по $\frac{1}{2}$ часа, а то чини $3\frac{1}{4}$ часа, на пет седмичних лекција подељено.

Првог школског месеца учи се ово: Прве недеље: 1. и 2. лекција: Познавање самогласа и безгласних писмена. — 3. лекц. Писме б и читавање. — 4. л. Писме в. — 5. л. Писмена г и д, и вештање у читавању и разумевању.

Друге недеље: 1. л. Писмена: ж, з. — 2. лекц.: к. — 3. лекц.: л и м. — 4. л. Писме њ. — 5. л. Понављање; уз свако писме иде читавање и разумевање речи.

Треће недеље: 1. л. Писме: п. — 2. лекција: р. — 3. лекц. писме: с. — 4. и 5. лекц. писме: т; све уз читавање и разумевање речи; поједине важније речи уче се на напет, и препитује се њихово значење.

Четврте недеље: 1. л. Писмена: ф и х. — 2. л. Писме: ц. — 3. л. Писме: ч. — 4. л. Писме: ш. — 5. л. Понављање свега, што се ове недеље учило.

Другог школског месеца: Прве недеље: 1. и 2. лекц. Писме: „ѣ“. — 3. л. Слогови: „лѣ“ и „нѣ“. — 4. Писме Ѓ у почетку речи. — 5. л. Писме „ю“. — 6. л. Слогови „лю“ и „ню“. Свуда читавање и разумевање тежих речи.

Друге недеље: 1. л. Писме „ї“. — 2. л. Писме: „ѣ“. 3. л. Писме: „і“ (кад значи „ј“). — 4. л. Писме: „ѣ“ (велико). — 5. л. Писме: „а“ (мало и слогови „ля“ и „ня“). Уз то понављање свега што се друге недеље учило.

Треће недеље: 1. и 2. л. Писме „ї“ (са слитном значи „ј“). — 3. л. Писме „її“. — 4. л. „ѣї“. — 5. л. Писме: „ѣ“ и понављање.

Четврте недеље: 1. л. Писмена: ѿ ѿ. — 2. л. Писмена: ѿ, ѿу, ѿ. 3. л. Писмена: ѿ, ѿ, ѿ. — 4. и 5. л. Писме: ѿ; у сва три значења и понављање.

Трећег школског месеца: Прве недеље: 1. и 2. л. Считавље речи у којима долази „е“ и „ї“ после самогласа и које се с тога изговара мекано као да је „ј“ пред њима. (Види буквар стр. 16.). — 3. и 4. л. Считавље под: „іа“ и „іе“ (стр. 16. и 17.) — 5. л. Считавље слогова: ле (ље); ли (љи); ол (ољ); не (ње) и „ни“ нїї (њи) (стр. 17.).

Друге недеље: 1. л. Теже считавање: „гг“ (нг) и т. д. (стр. 18.). — 2. л. Писме: „щ“ и считавање. — 3. л. Писме: „ль“, „нѣ“. — 4. Понављање тежега считавања што се друге недеље овог месеца предузимало. Уз то: Азбука по реду и називу учи се на памет први и други ред (аз, буки — до зјело). — 5. и 6. л. Продужује се понављање четврте и пете лекције из друге недеље овог месеца, и учи се трећи и четврти ред азбуке (од земља до твердо).

Треће недеље: 1. л. Понављање прве и друге лекције од друге недеље овог месеца. Уз то се препитају прва четири реда азбуке (стр. 19.) и учи се пети и шести ред (од ук до танко јер). — 2. л. Понавља се трећа и четврта лекција из друге недеље овога месеца, и уче се два последња реда азбуке (јери — ижица). — 3. л. Понавља се цела азбука. — 4. и 5. л. Препита се по реду цела азбука, да се каже по реду и то да се истрично наведе име свакога писмена.

Четврте недеље: 1. л. Прво читање речи под а) и в) (стр. 20.) и значење сваке речи. — 2. л. Читање речи под: г) и значење. — 3. лекц. Читање и разумевање речи под д). — 4. л. Читање и разумевање речи под е). — 5. л. Понављање свију лекција ове недеље (све на стр. 20.). —

Четвртог школског месеца. Прве недеље: Примери за прво читање (стр. 21.) под 6. 7. 8. За свако по једна лекција, у којој се предузима читање и разумевање речи. У две последње лекције понавља се то исто, и покушава се читање са скраћивањем на молитви Господњој, коју деца већ знају (стр. 57.).

Друге недеље: Примери за прво читање речи (бр. 9. и 10., стр. 21. и 22.). Уз то вештају се деца у читању са скраћивањем на познатим молитвама (стр. 58.). Успоред са читањем иде и разумевање сваке речи и њено значење.

Треће недеље: 1. и 2. л. Читање и разумевање реченица под бр. 11. (на стр. 22.). Уз то читање молитве пре обода (стр. 60.). — 3. и 4. л. Читање и разумевање реченица под бр. 12. (на стр. 24—25.). — 5. л. Понављање прве четири лекције од ове недеље.

Четврта недеља: 1. и 2. л. Читање и разумевање реченица под бр. 13. (стр. 23. и 24.). Уз то читање молитве пред спавањем (стр. 62.). — 3. 4. и 5. л. Читање и разумевање реченица под бр. 14. (стр. 24. и 25.). Уз то читање и разумевање Божићнега тропара, који деца већ на изуст знају (стр. 67.).

Свако дете сваке лекције има научити код куће по једну од прочитаних и разјашњених реченица под бр. 13. и 14. на памет.

Петог школског месеца: Прве недеље: 1. и 2. л. Читање и разумевање реченица, односно црквених песмица под бр. 15. — 3. 4. и 5. л. Читање с разумевањем реченица под бр. 16. (стр. 26.). У свакој лекцији ваља обраћати пажњу ученика на скраћивања. Зарад таквог вештања читају се и молитва пре спавања (стр. 62.).

Друге недеље: 1. и 2. л. Читање с разумевањем под бр. 17. (стр. 23.). — 3. 4. и 5. л. Читање с разумевањем под бр. 18. (стр. 29.).

Треће недеље: 1. и 2. л. Читање и разумевање реченица под бр.

19. (стр. 30. и 31.). — 3. и 4. л. Читање и разумевање предмета под бр.

20. (стр. 32. и 33.). — 5. л. Понављање свега што се ове недеље учило.

Приметба. Четвртог и петог месеца у свакој лекцији, која се из реченица и духовних песмица састоји (од бр. 11—20.). Свако дете има научити по једну реченицу на памет, а прокимене и остале духовне песмице, које су деца дотле учила на памет у часу појања, имају овде поновити и појати заједно и појединце.

Четврте недеље: Понавља се азбука и читање реченица од бр. 11. до 20. — На испиту првога полугодишта иште се, да сваки ученик уме кратке славенске реченице (стр. 20—33.) полагаано читати, сваку прочитану реч разумети, и што је ко научио на памет казати.

(Продужиће се.)

ПЕВАЊЕ У НАРОДНИМ ШКОЛАМА.

У првом броју овог листа разветлио сам важност и потребу наставе у певању у нашим школама. Сада ћу само означити, како треба поступати у настави певања.

Као што је обште познато, сматрали су још стари Грци музику као важан фактор при васпитању и образовању младежи; зато се у њиховим васпитним заводима неговала музика у тако истој мери као и други остали предмети, као: математика, реторика и т. д.

Настава пак у певању и појању, која не изискује никакав терет или трошак на уштрб других школских предмета, даје се лако без икакве сметње у сваку школу увести.

Сеоске школе посећује младеж кроз 6 година; за тако време добра воља може много произвести.

Варошке школе пак деле се у 6 разреда, које ђаци редовно полазе, ту нећемо се борити са никаквим теретом, да упознамо ђаке са најважнијим правилима певања, и да их научимо тако до 40 песама, без икаква уштрба осталих школских предмета. Да је то тако, намеран сам у кратко разложити.

Наставу у певању може учитељ одпочети одмах у првом разреду са децом од шест-седам година, и то седмично двапут по пола часа. У овом разреду може учитељ извезбати и изравнити слух малих ђака, и осим тога научити их неколико сходних песама безпогрешно певати. На свршетку године може учитељ своје ђаке са нотама упознати. Толико може се научити у првом разреду.

Све ово вежбање у певању је веома занимљиво за децу, и учитељу снада у дужност, да оваким начином пружа деци пријатне забаве. А да неби који од г. г. учитеља помислио да таком вежбању два полу часа седмично није доста, примећујем, да се сваки дан пружа учитељу згодно време, које се може испунити певањем. Такођер несме учитељ код најмањих ђака непосредно са једног предмета на други прелазити, него има дати после сваког часа одмора, и за неколико минута може се одневати кратка песма (дугачка и тако овде неприличи). Други пут може се то кратко време употребити за давање удара (такта), који, ма да је за сада без икакве користи, пружа деци сходно телесно кретање у школским скамијама. При-

међујем још и то, да у овом разреду могу се употребити песме кратке, лаке и занимљиве, а из црквених песама употребити се могу врло zgodно прокимени. Баца пак другог разреда, који већ имају мало извежбанији слух и знање нота, нека се вежбају у певању гласореда (скале) и то по удару (такту). При томе нека их учитељ упозна са трајањем нота и са другим за овај степен сходним правилима певања. Певање песама нека се учи као у првом разреду. Овамо приличе песме сарамерно теже.

У трећем разреду схватиће већ ђаци појам о размаку (интервалу), који нека на разни начин вежбају, при томе могу се употребити гласореди чак са четири крстића и четири беова. Али нека се све то ради више механичним начином.

За сада је довољно ако ђаци знају, да крстић повишује онај глас, који је нотом обележен са по гласа и додаје се почетном слову слог *is*, дакле *f—fis*, *c—cis* и т. д. а бе понижује онај глас, који је нотом обележен са по гласа и додаје се почетном слову слог *es* дакле *h—hes*, *e—es* (постало од *e—es*) и т. д. Само *hes* може да се зове још и бе.

Нека и учитељ протумачи, шта је то *f* (*forte*, јако) *p* (*piano*, тихо), иначе нека се пева увек *mezzo forte* (средњом снагом).

Песме нек се овде певају по нотама, које учитељ увек на таблу напише, а после текст.

Најпосле у IV. разреду разјасни се ђацима, зашто се крстићи и беови у музици употребљавају, а услед тога биће они у стању ма од ког гласа почевши гласоред образовати. Овамо спадају дур и мол гласореди, такођер дало би се овде употребити и кратка поука о држању тела, и дисању при певању. Нека каже учитељ, да свако дете може добити леп глас, или, ако га већ има, да га може лако сачувати, ако свој глас у висини не напреже, бос не хода, кад је узрујан хладну воду да не пије, ако непосредно после ручка, тешкога рада при умореним плућима не пева.

У овоме разреду је могуће поделити ђаке на сопранисте и алтисте, услед тога вежбало би се двогласно певање.

На тај начин упознали би се ђаци са обштим правилима певања, и на таком темељу дало би се лако у народним школама ова цјел постићи т. ј. подпуност у певању.

У петом и шестом разреду пак нека се негује двогласно појање и певање.

Ово, што сам до сада означао, важи у истој мери и за школе сеоске. При томе има сеоски учитељ и ту згоду, да младеж кад изступи из школе, остаје онајвише у месту. Дуге зимње вечери недељом и тежетником може учитељ врло добро употребити за вежбање у црквеном појању и у певању, и тиме младежи моралну и племениту забаву пружити. После би било могуће за неколико година у сваком већем селу склопити певачки збор. Девојке замењивале би са својим сопраном теноре, осталих гласова има учитељ свуда доста.

Госп. учитељи треба да обраћају велику пажњу појању и певању, и да се договоре на учитељским конференцијама о начину наставе у певању, коју сам овде укратко представио. Практичних средстава неће учитељима оскудевати, само кад се искрено и с љубављу за то заузму.

Драгутин Блажек.

СЕДНИЦА ВИСОКОГ ШКОЛСКОГ САВЕТА од 29. Марта 1886.

(Свршетак.)

Епархијски школски одбор у Темишвару подноси заветно писмо закладе Рацковићеве, поправљено према приметбама овог Школског Савета. — Одобрава се и у смислу захтевања в. кр. угарског министарства има се истоме поднети.

Управа учитељске школе сомборске под 11. Дец. 1885. бр. 50. јавља, како је г. Јован Борјановић учитељ III. разреда у тамошњој нар. србској школи и учитељ вртарства у учитељској школи, од 11. Новембра исте године престао редовно наставу држати у народној школи сомборској, која служи за вештбаоницу учитељске школе, и да од тога времена и у самој учитељској школи практично вртарство не предаје. Он се истина пријивио местном школском одбору, да ће болестан бити, но будући да је у исто време по вароши ходао, па чак и настрану путовао, то је поминути одбор, пошто се на позив истога у школу повратити није хтео, принуђен био суплента на његово место поставити, а њега до даљег наређења висше власти од дужности учитељске суспендовати Уједно јавља управа, да је исти г. Јован Борјановић на скоро затим из Сомбора без дозволе своје предпостављене власти одпутовао незна се куда, и да се још није у Сомбор повратио. Услед чега се од 11. Новембра настава у вртарству у овом заводу држати не може, те по томе званично моли, да се хонорар за наставу у вртарству од 11. Новембра истоме учитељу обустави. — Прима се.

Управа учитељске школе у Сомбору од 1. Марта 1886. бр. 74. у свези са поднеском од 11. Децембра пр. год. бр. 50. званично јавља, да је г. Јован Борјановић помоћни учитељ вртарства у истом заводу, без пријаве својој предпостављеној власти, још у Новембру прошле године некуда у свет отишао, и још се није вратио у Сомбор; у след чега је иста управа принуђена била практичну наставу у вртарству у србској учитељској школи сомборској до даље наредбе вис. Школ. Савета привремено поверити г. Стевану Коњовићу учитељу сомборском, који се с вртарством од више година бави, и сада приправнике у два седмична часа, а приправнице у друга два седмична часа поучава у своме врту, пошто је општински врт затворен, а кључеви од истога врта, заједно с вртарским алатима овога завода се код г. Борјановића налазе. — Вис. Школ. Савет одобрава ово званично расположење управе и наређује, да се предавачу вртарства г. Ст. Коњовићу на свршетку школске године, ако покаже добар успех са ученицима, хонорар за наставу у вртарству за други семестар ове школске године у износу од 40 ф.р. издати има.

На предлог управе учитељске школе у Горњем Карловцу одобрава се примање Николе Мариновића из Новог у први разред а Илија Винчић приправник сарајевски прима се у други разред исте школе, но без стипендије. Чедомир Поповић из Будимаца, пошто није могао дозвољени испит из II. припр. разреда с довољним успехом положити, има понављати други разред у истом заводу. — Катарини Давидовчевој приправници

III разреда, која је по свршетку првог семестра због незнања мађарског језика са уредном сведочбом из сомборске учитељске школе прешла у учитељску школу горњокарловачку, — изузетно се дозвољава да може у истом заводу науке довршити.

Управа учитељске школе у Панчеву јавља, да је досадашњи катихета у истој школи преч. г. В. Брашован дао оставку, а на његово место привремено постављен је преч. г. Душан Радуловић свештеник, који је дужност катихете 1. Марта у истој школи на себе примио.

Управа више народне школе у Новом Саду јавља, да тамошњи наставник г. Александар Јорговић 1. Октобра 1886. (по новом) навршује десет година службовања. У след тога се њему у смислу закона одређује децениална повишица у износу 10% редовне плате.

Местни школски одбор у Сомбору из седнице од 14. Децембра 1885. јавља, да је сомборска србска црквена општина установила прво србско забавиште; снабдела га пропису сходним локалитетима, намештајем и училима и за забавиљу изабрала госпођицу Олу Павловићеву испитану србско народну учитељицу и забавиљу одредивши јој плату од 600 ф. и стан. — Узима се са одобрењем на повољно знање.

Лазар Плавшић свршени ученик шестог разреда народне школе родом из Муача моли да се у учитељску школу сомборску прими. Упућује се, да најпре у смислу закона осми разред народне школе (односно четврти разред грађанске школе) сврши, па ће онда без препоне у учитељску школу ступити моћи.

На образложени предлог г. Др. Ђорђа Натошевића главног школског референта закључено је позвати Епархијске школске одборе, да нареду између учитеља најискусније у практичном вртарству и у гимнастици, који би у одређено време и на одређеном месту оне учитеље, који су у вртарству и у гимнастици невешти, тим струкама у најкраћем року обучили.

На предлог истог г. главног школског референта закључено је позвати све епархијске школске одборе, да што скорије поднети имају извештаје о стању подручних школа с предлозима за унапређење јавне наставе и васпитања.

ГЛАС ИЗ БОСНЕ.

Има томе већ подуље времена, како разабирам по српским и хрватским школ. часописима монархије, еда ли ћу наћи у њима ма какова гласа о школама и учитељству у овој земљи. Занимало ме то питање понајвише с тога, јер сам био вазда тврдог убјеђења, да је нужно, да се у нашој неприод. школ. књижевности обраћа потребна мјера пажње и развиђу школ. одношаја у Босни-Херцеговини — једно, што је нашем учитељству у монархији познавање овамошњег стања свакако од користи, а друго још више с тога, да се тиме по могућности што више утиче и на посебне установе и одношаје у развиђу школа ове земље, и да то опет буде још и моћна веза и руководиља нас учитеља у Босни-Херцеговини, не само у опћим школ. питањима, него и у нашим посебним и нарочитим

школским и учитељским околностима и одношајима. Јер неби никада ваљало сметнути с ума важну околност: да је уласком аустријске војске у ову земљу отворен и олакшан пут, а управо настала и морална обвеза и дужност за нашу шк. литературу, да чине у Босни-Херцеговини оно, што и остали фактори са успјехом овђе извршују.

Но у току две године осим неколико стечаја за празна учитељ. мјеста и неколико биљежака у „Школ. Листу“ затим осим два-три чланка у „Напредку“, — нема у нашијем школ. листовима о нама више скоро ни гласка. А то свакако није добар знак. Јер колика браћа учитељи из монархије прелазе амо сваке године, било из љубопитства или патриотизма: да виде и упознају ове крајеве, или да послуже овој земљи, — било да траже бољих увјета своме опстанку, — на ступају овђе у службу, — прелазе без нужнога познавања и проучења овамошњих особитих одношаја и прилика. Колико ли та наша необавјештена браћа праметну невоља и тегоба преко своје главе, док се прилагоде овђ. околностима, дочим по ђекоји преварени у својим надама и наканама, враћају се натраг у отачбину, немогавши издржати у овамошњим приликама! Жива је истина: Босна треба и тражи учитеље из монархије, али грдна је разлика бити учитељ у монархији, а бити у Босни. С тога ваља познати и њене школске прилике.

Нећу казати, да сам баш ја позван и дорастао, да расправим и изнесем у потпуности све чињенице покренутога питања, — јер је тешко доћи до нужних података, а ваља и умјети, — али ћу ипак бити слободан, да са неколико црта о овамошњим школ. приликама потакнем и осталу браћу на рад у томе правцу, да допринесем у помоћ ма и један ками-чак за градњу зграде, коју ваља, да наша шк. књижевност у овој земљи оснује и постави. А надам се, да ће славно уредништво дати сљедећијем редцима мјеста у своме врло-цијењеном листу.

I.

До год. 1878. било је у Босни-Херцеговини веома мало основних школа, а да и неспомињем ништа о каквим вишим заводима. Турска државна управа, није се никад узвисила до тог становишта, да буде покретач и руководитељ народне просвјете. Школско питање било је остављено само себи, напуштено утицају случајнијех прилика, згода и незгода. Нисам Омер-паша, тај реформатор Босне, једва да је успјео ишта допринети окрету на боље у тој важној државној и народној задаћи.

Остало је дакле једино утицају и раду вјере, утицају страних друштава; пало је у дјео једино вјероисповједима, да почну обрађивати пусто поље народног напредка. Али и ту се слабо што постигло. Јер и најживља међу конфесијама ист. православна црква није могла узвијешно развити свога рада; резултати су били: једва у новије вријеме једна богословија, полугимназија и неколико прилично ваљаних основних школа по већим мјестима, а огромном већином остајало се без просвјете, или ако је тек у манастирима за неколико ђака и у кући кога ваљаног свештеника за неколико ђеце тињао истина сасвим првобитан и врло ограничен, али зато ипак сјајан луч просвјете.

О мухамеданцима да и не говорим. Они су сматрали вазда најви-

ним савршенством овога свијета, ако се у њиховим вјерским осн. школама (мејтефи и руждије) научила арапска-турска разија (азбука) и по неколико година испјевао и препјевао њихов ал-куран.

О настојању римокатолика умијем такође мало што казати, једино, да су се ипак најбржљивије старали за што бољу срему свога будућег свештенства, у чему су их особито помагала разна вјерозаконска друштва са запада.

Но данас владају овђе у том погледу сасвим друге прилике. У ово неколико година развио се овђе особито жив рад око подизања разних школа. Особито је снажан и управо превлађујући рад садашње државне управе, — за тијем је опет најживље кретање народа ист. правосл. вјере у школ. раду, за којима понешто крећу се и мухамеданци, уносећи неке мале реформе у своје осн. школе, — дочим римокатолици нераде скоро ништа за посебну своју основну наставу, предавши се сасвим на расположење државне управе и у неколико дружбама милосрдних сестра.

Нисам могао досад још прибавити података о томе, колики је сада број разних конфес. школа у Босни-Херцеговини. Са државнијем пак осн. школама у томе је погледу сасвим друкчије, ту је јавна статистика у свом раду. Концем год. 1885. износио је број тијех школа 91.

Према установљењу и према унутрашњем уређењу имаде дакле данас у овој земљи више врсти осн. школа, као што су:

1. Срп. народне осн. школе, (званично: „ист. православна вјерска основна школа“) које подижу, издржавају и уређују поједине срп. правосл. цркве општине.

2. Мухамеданске вјер. осн. школе, што их према своме нахођењу подижу и издржавају мухамед. вјерозак. општине.

3. Римо-католичке вјер. основне школе; и

4. Народне основне школе, (до под конач 1885. носиле су назив: „опћа пучка школа“) које подиже, издржава и уређује земаљска влада, или непосредно својом дотациом, или посредно по политичким општинама, издајући на ту цијел свима потребнијим мјестима обилате субвенције.

Но конфесионалне школе дјеле се опет на чисте, самосталне вјероисповједне школе, и оне, које примају од државе какову субвенцију, која се таквим школама у обилатој мјери издаје. Зато такве школе имају од својих првашњи сестара ту битну разлику, да се ту државна власт неограничава само на право опћег врховног државног надзора, него утиче и скоро управља и самим унутарњим наставним животом њиховим.

Од ових разних осн. школа стоје за сада најбоље и својом снагом и условима за развиће и напредак: српске народне, — и народне осн. школе. Њихов број расте сваке године, и оне су најзначајнији фактор у просвијетном питању ове земље.

Подижу се амо сада и разни средњи и виши заводи, — но ја нисам узео за задаћу, да изнесем цјелокупну слику школ. стања ове земље, него да своје силе посветим на ма и површан опис стања основнијех школа, ће сам и сам радник већ двије-три године. С тога ћу ево и да отпочнем свој посао, да понешто речем о свакој појединој категорији наших осн. школа.

www.unilib.rs
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Ја знам да ће овај рад због напред споменутих узрока бити доста непотпун, можда који исказ неправилан, па чак и погрешан, — но ја ево молим моје другове по Босни-Херцеговини, да погрешно исправе, — непотпуно попуне, — јер: „више очију, више види“ и: „тко зна боље, родило му поље“!

(Наставиће се.)

З —

ШКОЛСКЕ ВЕСТИ.

Нова женска школа. У Јазку установљено је друго учитељско место за учитељицу.

Наименовање управитеља. За управитеља државне велике гимназије Сомборске наименован је Др. Едвардо Маргалић многоуважени професор исте гимназије.

Учитељска наименовања. Јован Цвејић учитељ у Чалми наименован је за учитеља у Товарнику.

Спира Кушевић привр. учитељ у Кули наименован је за правога учитеља у истом месту.

Јова Ђачуга привр. учитељ у Беднику наименован је за правога учитеља у истом месту.

Мија Курјаковић привр. учитељ у Пољани наименован је за правога учитеља у истом месту.

Милан Ђукић помоћни учитељ у Тремушњаку постављен је за привременог учитеља у Нештину.

НЕКРОЛОГ.

Теодор Шаулер кр. угарски министар правосудија преминуо је 18. (30.) Априла о. г. у Будапешти у 70. живота свог години. Покојник је рођен 1816. у Будиму. Отац му је за заслуге своје добио племство од цара Франца I. а мати му је била пореклом из племићке породице Марковићеве. По томе је и он био наше горе лист. Свршивши науке и поставши доктором филозофије и права на свеучилишту угарском наименован буде 1845. за професора права у академији Загребачкој, а 1848. позван буде за професора на свеучилиште у Будимпешти, где су и многи знатни Срби његови ученици били. После смрти славног Барона Јосифа Етвеша наименован је био 1871. за кр. министра просвете а следеће године за министра правосудија. За најсрећнијег је себе сматрао, кад је као професор делао. Колико је са свога неумитног правдољубља, поштења и науке обште уважен био, видити се могло особито приликом његовог укупа, на коме је и сам Најмилостивији Монарх присуствовати благоизволио.

Никола Орлић учитељ српске народне школе у Пакрацу преселио се у вечност 21. Марта ове године.

НОВЕ КЊИГЕ.

„Хришћанске светигње“ на истоку израдио А. Е. Митрополит српски Михаил, (са насловном сликом сачинитељевом.) У Новом Саду, издање и штампа А. Пајевића. 1886. Цена 60 нов.

WWW.UNILIB.RS *Пољска Привреда* учебник за школу и народ израдио Паја Т. Тодоровић — Баковчић чинов. мин. финансије и х. доцент пољске привреде у Богословији и беогр. Учит. школи. Готова је 1 свеска: Земљорадња (ратарство, баштованство, ливадарство) са око 100 дрворезних слика. На нашем језику немамо још књигу, која би енциклопедично обухватала пољопривредну науку по свима њеним гранама; а така је за практичне смерове, кад се не тражи шире — специјално — изучавање ове науке, неопходно потребна. Тај недостатак у нашој пољопривредној књижевности жели се, да се попуни овом књигом. Књига је рађена у главном за ученике Богословије и Учитељских школа, као и учитеље и учитељице основних школа. Међу тим, она је удешена и за шири круг, тако, да може потпуно да послужи као приручни саветник: свештеницима, пољопривредницима и свима онима, који се желе занимати ма којом граном пољске привреде. Ради лакше набавке, књига је подељена на 3 свеске. Садржина прве је (која је готова): Земљорадња (ратарство, баштованство и ливадарство); друге: воћарство, винодеље и шумарство, и треће: сточарство, пчеларство, свиларство и гајење пилежи, са додатком системе привреде у земљорадњи. Прва свеска износи 16 табака, и цена јој је, са сликама (у 7 табала) 3 динара или 1-50 фор. Поруџбине из Аустро-Угарске нека се упућују књижарници Ђермека и Матића у Земуну. Шиљаће се и на доплату. Књига се може набавити и преко Српског пољопривредног Друштва у Београду.

УПРАЖЊЕНА УЧИТЕЉСКА МЕСТА.

На новоотвореној женској школи у Јазку тражи се учитељица православне вере. Плата је 400 фор. стан, врт и 4 хвата дрва. Молбенице се имају на високу хрв. Земаљску владу управити и до последњег Маја по новом кр. школ. надзорништву у Вуковару поднети.

У Вођину тражи се подучитељ и појац православне вере. Плата је 400 фор. стан, врт и $20\frac{5}{10}$ куб. метара дрва. Молбенице управљене на високу кр. хрв. Земаљску владу имају се најдаље до 25. Маја по новом местном школеском одбору у Вођину предати.

У Луговету (Langenfeld) тражи се србски учитељ за комуналну школу, који је дужан и у цркви појати, с платом 300 фор. 12 куб. метара дрва, станом и вртом. Молбенице ваља управити на в. кр. угар. Министарство просвете до $\frac{3}{15}$. Јунија и послати на управни одбор крашовско-северинске жупаније у Лугошу.

У Лесковцу тражи се учитељ за комуналну школу, у којој се предаје србски романски и мађарски. Учитељ је дужан и у цркви појати. Плата је 300 фор. 12 куб. метара дрва и стан с баштом. Молбенице се имају управном одбору жупаније крашовско-северинске у Лугошу до 19. Маја (по новом) послати.

Издаје и уређује: НИКОЛА Ђ. ВУКИЋЕВИЋ.